

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็น ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

พลเอก สายหยุด เกิดผล รองประธานมูลนิธิธิดาภิบาลเพื่อประชาธิปไตย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บรรณเจติ สิงคะเนติ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ คณะมีหนังสือร้องเรียนต่อผู้ร้องว่า การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ และการจัดการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๒ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามประเด็นดังนี้

๑.๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนดระยะเวลาสำหรับการเตรียมการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันนำไปสู่การประกาศกำหนดวันเลือกตั้ง ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่เหมาะสมและไม่เที่ยงธรรม เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความเห็นต่อรัฐบาลแต่เพียงว่าจะสามารถจัดการเลือกตั้งได้ภายในระยะเวลา ๓๑ วัน นับแต่วันที่ยุบสภาผู้แทนราษฎรเป็นต้นไป จนเป็นผลให้รัฐบาลได้กราบบังคมทูลเสนอร่างพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งไว้ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ซึ่งห่างจากวันยุบสภาเพียง ๓๕ วันเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑๖ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการจัดการเลือกตั้งไว้ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วันนับแต่วันยุบสภา ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ในการให้มีระยะเวลาที่พอเพียงสำหรับการจัดการเลือกตั้งโดยไม่มีกำหนดล่วงหน้าก่อน

การให้ความเห็นในการกำหนดวันเลือกตั้งดังกล่าวแม้ว่าอยู่ภายใต้กรอบบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๖ แต่เป็นการดำเนินการที่ไม่เที่ยงธรรม เอื้อประโยชน์แก่พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจยุบสภาและทำให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านและพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่เสียเปรียบ เนื่องจากไม่มีส่วนร่วมรับรู้กับการเตรียมการและการตัดสินใจดังกล่าว อันเป็นการขัดกับหลักการเรื่องความเป็นกลางในทางการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ และขัดกับหลักการในเรื่องการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ

๑.๒ การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในคูหาลงคะแนนซึ่งได้จัดไว้ในลักษณะที่ผู้เลือกตั้งจะต้องหันหน้าเข้าคูหาลงคะแนนและหันหลังให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งคนอื่น ๆ กับทั้งบุคคลภายนอกที่มาสังเกตการณ์การเลือกตั้งหน้าหน่วย ทำให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้งคนอื่นและบุคคลภายนอกสามารถสังเกตเห็นได้ว่า ผู้เลือกตั้งได้ใช้สิทธิเลือกตั้งหมายเลขใดในบัตรเลือกตั้งอันเป็นการละเมิดหลักการในเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งจะต้องดำเนินการโดยใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม อย่างชัดเจน

๑.๓ ได้มีข้อเท็จจริงปรากฏจากการสอบสวนของคณะอนุกรรมการการสอบสวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งขึ้น ปรากฏว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขตทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนด เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวในหลายเขตเลือกตั้ง จนเป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติให้ร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองขนาดเล็กที่รับจ้างดำเนินการส่งผู้สมัครตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนดและดำเนินคดีอาญากับหัวหน้าพรรคการเมืองขนาดเล็กและเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวมาแล้ว

พฤติการณ์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว ยังเป็นการละเมิดหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ ที่กำหนดว่า พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ อีกด้วย เพราะกรณีดังกล่าวหมายความว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เป็นผู้ตัดสินใจกำหนดและดำเนินการให้มีผู้สมัครสองคน (แม้คนหนึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่น) ลงสมัครในเขตเลือกตั้งเขตเดียวกันนั่นเอง

๑.๔ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งในครั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติสั่งการ ออกประกาศ และออกคำสั่งในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยข้อปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศและรับรองผลการเลือกตั้งไปโดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมิได้มีการปรึกษาหารือกัน โดยกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ และในการพิจารณาให้ความเห็นชอบให้กำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ กับการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งก็มิได้มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมิได้มีการปรึกษาหารือกัน โดยกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ อีกทั้งในการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งก็มิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดโดยมติเอกฉันท์ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๖) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรกลุ่มตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ ซึ่งกำหนดลักษณะขององค์กรที่ดำเนินการในเรื่องการเลือกตั้งเช่นนี้ไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การจัดการเลือกตั้งทั่วไปดังกล่าว จึงมิใช่การเลือกตั้งที่แท้จริงตามความหมายของการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องพิจารณาแล้ว เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งตามนัย

มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มิใช่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ทางบริหารหรือทางปกครอง ดังคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๒/๒๕๔๖ นอกจากนี้ ผู้ร้องเห็นว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เกี่ยวกับการจัดให้มีการเลือกตั้งตามคำร้องเรียน เช่น การจัดคูหาลงคะแนน การออกประกาศกำหนดการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่ก็ตาม มีลักษณะเป็น “กฎ” ตามนัย มาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากมีผลบังคับ เป็นการทั่วไปและใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการจัดการเลือกตั้งทั่วประเทศ จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ร้อง จะพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามแนวคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๔๓

โดยเหตุที่ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนได้ปรากฏชัดเจนในสื่อสาธารณะ อีกทั้งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชน และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศโดยรวม จำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ผู้ร้องจึงมิได้ขอให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณีนี้

ผู้ร้องได้พิจารณาข้อเท็จจริงและเหตุผลตามคำร้องเรียนที่ได้รับแล้ว เห็นพ้องด้วยกับ คำร้องเรียนว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งในครั้งนี้นอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กรณีดังกล่าวจึงมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๒. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้น คือ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ รับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ บัญญัติว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๕๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี

ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า”

คำร้องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๓ สรุปว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง ไม่ได้บัญญัติโดยชัดแจ้งว่า ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง องค์กรใดเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎ หรือข้อบังคับที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอให้พิจารณา แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง เป็นบทบัญญัติให้อำนาจศาลปกครองในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาล ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของศาลปกครองในการพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง จึงต้องหมายความถึงเรื่องของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวเท่านั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๖ ส่วนที่ ๔ มิใช่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาล ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ เป็นปัญหา จึงไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยของ ศาลปกครอง การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง จึงเป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

จากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหรือข้อบังคับของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้น ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๖ ส่วนที่ ๔ และมีใช้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือ ในกำกับดูแลของรัฐบาล

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยมีการดำเนินการอันเป็นเหตุแห่งคำร้องรวม ๔ ข้อ ดังนี้

ข้อ ๑ เหตุแห่งคำร้องที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนด ระยะเวลาสำหรับการเตรียมการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันนำไปสู่การประกาศกำหนด วันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่เหมาะสมและไม่เที่ยงธรรม ขัดกับหลักการ เรื่องความเป็นกลางในทางการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ และ ขัดกับหลักการเรื่องการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔

ข้อ ๒ เหตุแห่งคำร้องที่ว่า การจัดหาเลือกตั้งที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันหน้าเข้าคูหาลงคะแนน และหันหลังให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งกับบุคคลภายนอก ที่มาสังเกตการณ์การเลือกตั้งหน้าหน่วย เป็นการละเมิดหลักการเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม

ข้อ ๓ เหตุแห่งคำร้องที่ว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขตทั่วประเทศ ว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งตามที่ พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนด เป็นการละเมิดหลักการของรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่าพรรคการเมือง

จะส่งสมาชิกเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่ง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ และเป็นการกระทำผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ เหตุแห่งคำร้องที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติ สั่งการ ออกประกาศ และออกคำสั่งในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยข้อปัญหาได้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศและรับรองผลการเลือกตั้งไปโดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมิได้มีการปรึกษารื้อกัน โดยกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ และการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดโดยมติเอกฉันท์ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๖) และขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรกลุ่มตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖

พิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุแห่งคำร้องข้อ ๑ ที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลในเรื่องของการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอคำร้อง โดยมีเหตุแห่งคำร้องข้อ ๑ เกี่ยวกับการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนดระยะเวลาสำหรับการเตรียมการจัดการเลือกตั้งอันนำไปสู่การประกาศกำหนดวันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นกฎ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ จึงรับพิจารณาวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องข้อนี้

เหตุแห่งคำร้อง ข้อ ๒ ที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดคุหาเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันหน้าเข้าคูหาลงคะแนนและหันหลังให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งกับบุคคลภายนอกที่มาสังเกตการณ์การเลือกตั้งหน้าหน่วย นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดคุหาเลือกตั้งในลักษณะอย่างไรก็ตาม จะต้องมิที่มาจากความเห็นชอบร่วมกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การเห็นชอบย่อมต้องเป็น “มติ” ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการจัดคุหาเลือกตั้งตามมติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปอันมีลักษณะเป็นกฎที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งอยู่ใน

ความหมายของคำว่า “กฎ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ จึงเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ จึงรับพิจารณาวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องข้อนี้

เหตุแห่งคำร้อง ข้อ ๓ ที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขตทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนด นั้น

พิจารณาแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นตามเหตุแห่งคำร้องข้อนี้ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับใด มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่รับวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องข้อนี้

เหตุแห่งคำร้องข้อ ๔ ที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติ สั่งการออกประกาศ และออกคำสั่งในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยข้อปัญหาได้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศและรับรองผลการเลือกตั้งไป โดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมิได้มีการปรึกษาหารือกัน โดยกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ และการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดโดยมติเอกฉันท์ ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๖) และขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรกลุ่มตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖

พิจารณาแล้ว เป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับมติ สั่งการ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งหากมติ สั่งการ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งฉบับใดมีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะก็จะมีลักษณะเป็นกฎ ซึ่งอยู่ในความหมายของคำว่า “กฎ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ จึงเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ จึงรับพิจารณาวินิจฉัยเหตุแห่งคำร้องข้อนี้

๓. เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยพลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง และนายปริญญา นาคฉัตริย์ กรรมการการเลือกตั้งชี้แจงด้วยวาจาพร้อมทั้งยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปโดยย่อได้ว่า

ข้อ ๑ กรณีกล่าวหาว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนดเวลาสำหรับการเตรียมการจัดการเลือกตั้งอันนำไปสู่การประกาศกำหนดวันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่เหมาะสม ไม่เที่ยงธรรม นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ชี้แจงว่า การกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีมูลมาจากการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีในการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติว่า “การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในหกสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้น ต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร” ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีใช้อำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายกรัฐมนตรีก็ต้องเป็นผู้ใช้อำนาจในการกำหนดวันเลือกตั้งไว้ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งการจะกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการเลือกตั้งนั้นเป็นการใช้ดุลพินิจของนายกรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะ เพียงแต่ต้องกำหนดภายในเงื่อนไขของระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการใดที่เป็นการไม่เที่ยงธรรมหรือเอื้อประโยชน์แก่พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลตามที่มีการกล่าวหา เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องนี้แต่ประการใด และมีอาจที่จะก้าวล่วงไปพิจารณาวินิจฉัยเพื่อการดังกล่าวได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ที่ต้องดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ภายหลังจากที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งแล้วเท่านั้น ดังนั้น กรณีที่กล่าวอ้างว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการให้ความเห็นอันเป็นการขัดกับหลักการเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ และขัดกับหลักการในเรื่องการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น จึงเป็นการกล่าวอ้างในลักษณะเป็นการใส่ร้ายเพื่อลดความน่าเชื่อถือต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น

ข้อ ๒ กรณีกล่าวหาว่า การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในคูหาลงคะแนน ซึ่งมีลักษณะที่ผู้ใช้สิทธิจะต้องหันหน้าเข้าคูหาลงคะแนนและหันหลังให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่มีลักษณะไม่เป็นความลับอันเป็นการขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๑๐๔ วรรคสาม นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจงสรุปได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอยืนยันว่าการจัดคูหาเลือกตั้งโดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันหน้าเข้าคูหาและหันหลังให้กรรมการประจำหน่วยนั้น

เป็นการดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นความลับและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเลือกตั้งเพื่อให้การลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เป็นความลับ อันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๐๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด เพราะพฤติกรรมการกระทำที่เกิดขึ้นนั้น แม้จะจัดคุหา ลงคะแนนแบบเดิมก็ตาม หากมีบุคคลที่ไม่ประสงค์ดีและใช้สิทธิในทางไม่สุจริตก็ย่อมสามารถ ดำเนินการให้เกิดปัญหาในลักษณะเช่นว่านั้นได้ และในการจัดการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ กระทรวงมหาดไทยก็ได้จัดคุหาเลือกตั้งในลักษณะเดียวกันนี้ และได้ยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ประกอบกับการเลือกตั้งเป็นวัฒนธรรมต่างประเทศและต่างประเทศใช้หลักการเลือกตั้งเป็นความลับทั้งสิ้น คือ “ลับในหลักการ” ส่วนรายละเอียดจะแตกต่างกันไปแล้วแต่สภาพ ในประเทศเดียวกันหากเป็นอาคร ก็จัดวางคุหาลักษณะหนึ่ง เป็นต้นที่จัดวางคุหาอีกลักษณะหนึ่ง การเอากรณีบางกรณีหรือบางหน่วยเลือกตั้ง ที่เกิดปัญหาจากการที่มีบุคคลกระทำความผิด โดยใช้กล้องซูมการลงคะแนนแล้ว เห็นว่าบัตรเลือกตั้ง ได้กำหนดหมายเลขใดมาเป็นหลักฐานเพื่อลบล้างระบบการจัดการการเลือกตั้งที่ดำเนินไปตามหลัก แห่งความลับว่า เป็นการจัดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นความลับย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผลหรือเพื่อวินิจฉัยว่า การจัดการเลือกตั้งทั้ง ๔๐๐ เขตที่จัดขึ้นตามหลักพื้นฐานของความลับไม่เป็นความลับย่อมรับฟังไม่ได้

ข้อ ๓ กรณีที่กล่าวหาว่า มีข้อเท็จจริงปรากฏจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ สืบสวนสอบสวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งว่า มีพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขต ทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้ง ตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนดเพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ในหลายเขตเลือกตั้ง นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจงว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณา รายงานผลการสืบสวนสอบสวนดังกล่าว ในการประชุมครั้งที่ ๔๖/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ดำเนินคดีกับบุคคลและพรรคการเมือง ดังนี้

(๑) ดำเนินคดีอาญาและตั้งคณะกรรมการการสอบสวนทางวินัยกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งรับสารภาพว่าเป็นผู้แก้ไขทะเบียน สมาชิกพรรคการเมือง รวมทั้งให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

(๒) กรณีพรรคพัฒนาชาติไทยและพรรคแผ่นดินไทย ให้ส่งเรื่องให้สำนักกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติดำเนินการเพื่อเสนอยุบพรรคการเมือง สำหรับหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรค ที่ปรากฏหลักฐานว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้แจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีทุกคน

(๓) สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทยว่าจ้าง พรรคการเมืองเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคไทยรักไทย เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ซึ่งจะต้องได้รับคะแนนร้อยละสิบนั้น คณะกรรมการ การเลือกตั้งได้พิจารณารายงานการสอบสวนแล้ว ยังไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานเชื่อมโยงเพียงพอ ที่จะชี้ชัดได้ว่า ผู้บริหารระดับสูงของพรรคไทยรักไทยเป็นผู้ว่าจ้างพรรคการเมืองเล็กให้ส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งตามที่กล่าวอ้าง ดังนั้น ข้อเท็จจริงจึงไม่อาจจะรับฟังเป็นที่ยุติที่จะวินิจฉัยว่ามีการว่าจ้างให้ พรรคการเมืองเล็กส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจริงหรือไม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติให้ คณะอนุกรรมการ ฯ ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม

ข้อ ๔ กรณีกล่าวหาว่า ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งในครั้งนี้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีมติ สั่งการ ออกประกาศ และออกคำสั่ง ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศ และรับรองผลการเลือกตั้งไป โดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือ หรือมิได้มีการปรึกษาหารือกัน โดยกรรมการครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ อีกทั้งในการพิจารณาประกาศรับรองผลเลือกตั้งก็มิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมด โดยมติเอกฉันท์ ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๑๔๕ (๖) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น คณะกรรมการ การเลือกตั้งได้ชี้แจงว่า

(๑) กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ใช้หนังสือแจ้งเวียนขอมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อออกประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพิ่มเติมจำนวน ๑๓๓ เขตเลือกตั้งนั้นเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเคยปรึกษาหารือในเบื้องต้นเป็นหลักการว่า กรณีเขตเลือกตั้งใดที่ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีเรื่องร้องเรียนว่ามีการกระทำผิดก่อนวันเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้ง และยังไม่ปรากฏหลักฐานว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม ก็ให้รวบรวมเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศรับรองผลการเลือกตั้งได้ ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งตามที่เคยหารือไว้

แต่เนื่องจากกรรมการการเลือกตั้งบางคนติดภารกิจสำคัญจึงทำให้การประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ในขณะนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ใช้วิธีเวียนขอมติ โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำหนังสือแจ้งเวียนขอมติในเรื่องดังกล่าว โดยจัดส่งหนังสือทางโทรสารให้กับกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้น รวมทั้งโทรศัพท์เพื่อขอทราบผลการพิจารณาความเห็นดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวหากกรรมการการเลือกตั้งมีมติเห็นชอบโดยเสียงข้างมากหรือมีมติโดยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ แล้วแต่กรณี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงจะจัดทำเป็นมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องดังกล่าวเพื่อแจ้งให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ

(๒) ในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้มีกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับการประชุมใดกำหนดว่า ในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องกระทำโดยการเข้าร่วมประชุม ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น การประชุมทางโทรศัพท์ หรือการประชุมทางวิดีโอทัศน์ (VDO Conference) ก็สามารถกระทำได้ที่เทคโนโลยีปัจจุบัน ดังนั้น กรณีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแจ้งเวียนขอมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่เป็นการขัดต่อมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องและเอกสารประกอบคำชี้แจงแล้ว เห็นว่าเอกสารหลักฐานเพียงพอที่ศาลจะวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

การพิจารณาและคำวินิจฉัย

ได้พิจารณาตามประเด็นตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาประกอบกับคำชี้แจงข้อกล่าวหาของคณะกรรมการการเลือกตั้งและข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการจัดการเลือกตั้งตลอดจนผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นและวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนดระยะเวลาสำหรับการเตรียมการจัดเลือกตั้ง อันนำไปสู่การกำหนดวันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่เหมาะสมและไม่เที่ยงธรรม ผู้ร้องเรียนแสดงความเห็นเองในคำร้องว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นแต่เพียงผู้ให้ความเห็น รัฐบาลเป็นผู้กราบบังคมทูลเสนอร่างพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งมีระยะเวลาห่างจากวันยุบสภาเพียงสามสิบเจ็ดวัน พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นจำนวนวันขึ้นต่ำสำหรับเตรียมการทางธุรการและทางกฎหมายที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติและให้ระยะเวลาผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติทันเท่านั้น โดยแจ้งว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องการระยะเวลาขั้นต่ำอย่างน้อยสามสิบเอ็ดวัน ความเหมาะสมทางด้านอื่นของฝ่ายอื่นมิใช่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รัฐบาลจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดวันเลือกตั้งที่ปรากฏอยู่ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ฯ ซึ่งกำหนดวันเลือกตั้งมีระยะห่างจากวันยุบสภา ๓๗ วัน พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๖ กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในหกสิบวันนับแต่วันยุบสภา ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติในมาตรา ๑๑๕ ให้ทำการเลือกตั้งใหม่ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งในกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะอายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามที่ผู้ร้องอ้าง ก็ไม่มีบทบัญญัติใดที่จะนำมาประกอบการแปลว่าการกำหนดระยะเวลาหกสิบวันในกรณียุบสภาจะต้องให้มีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันในกรณีอายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง อีกทั้งระยะเวลาสี่สิบห้าวันก็มีไ้ระยะเวลาตายตัวว่าจะน้อยกว่าสี่สิบห้าวันมิได้ ดังนั้น ระยะเวลาสามสิบเจ็ดวันนับจากวันยุบสภา ฯ จึงอยู่ในกรอบเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ถูกต้องแล้ว

อย่างไรก็ดีมีปัญหาความพร้อมสำหรับการเตรียมตัวของพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคที่จะสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ ในการสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองจะต้องเตรียมบัญชีรายชื่อสมาชิกตามลำดับความสำคัญจำนวนไม่เกินหนึ่งร้อยคนเพื่อยื่นบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและยังจะต้องคัดเลือกสมาชิกเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยเขตทั่วประเทศ เมื่อการสมัครรับเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะได้หมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งต้องใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งรวมทั้งการพิมพ์สิ่งพิมพ์และการโฆษณาให้ประชาชนรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง การเตรียมการเหล่านี้ต้องมีเวลาเพียงพอในการกลั่นกรองคัดเลือกภายในพรรคการเมืองซึ่งต้องพิจารณาจากสมาชิกหลายร้อย

หรือนับพันคน พิจารณาแล้วเห็นว่า ระยะเวลาเท่าใดจึงจะเพียงพอไม่มีมาตรวัด และความจำเป็นก็แตกต่างกันไปตามความสามารถของแต่ละพรรค สำหรับกรณีที่เกิดขึ้นนี้ พรรคอดีตฝ่ายค้านในสภาฯ ทุกพรรครวมสามพรรคมีความเห็นว่า การยุบสภาผู้แทนราษฎรและการกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการยุบสภาและกำหนดวันเลือกตั้งกะทันหัน ประกอบกับความไม่พอใจว่า รัฐบาลประกาศยุบสภาฯ ด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมต่อพรรคฝ่ายค้าน พรรคฝ่ายค้านจึงต่อต้านการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ด้วยการไม่ส่งสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งและรณรงค์ต่อต้านด้วยวิธีต่างๆ ที่พรรคสามารถทำได้โดยไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงปรากฏว่า มีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนหนึ่งประมาณ ๕.๖ ล้านคน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณหนึ่งในสามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้กาเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งว่าไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตมีแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรครัฐบาลกับผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองเล็ก ๆ ที่ไม่เคยมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อนหรือบางพรรคก็ยังไม่เคยส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในบางเขตก็มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคไทยรักไทยคนเดียว ผลการเลือกตั้งเท่าที่ได้มีการประกาศรับรองตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงปรากฏว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้แทบทั้งหมดเป็นสมาชิกพรรครัฐบาลปัจจุบัน และในหลายเขตเลือกตั้งต้องมีการเลือกตั้งซ้ำหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่ได้ตัวผู้ได้รับการเลือกตั้งนับได้มากกว่าสิบเขตเลือกตั้งเนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรครัฐบาลคนเดียวได้คะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด

ผลของการเลือกตั้งครั้งนี้แสดงถึงความไม่ยอมรับของประชาชนทั่วประเทศจำนวนมากอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองในวงการเมืองและในหมู่ประชาชนทั่วไปและเกิดปัญหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบจำนวนในสภาผู้แทนราษฎรประชาชนสงสัยความชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาลและความชอบธรรมของรัฐบาลในการบริหารประเทศโดยปราศจากการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพในสภาฯ ความตึงเครียดดังกล่าวทำให้เกิดความไม่แน่นอนทางการเมืองและทิศทางการพัฒนาประเทศ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้เกิดสถานการณ์ทางการเมืองที่ขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ปรากฏในพระบรมราชโองการประกาศใช้รัฐธรรมนูญตอนหนึ่งว่า “สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ” พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไปจากฐานของการเลือกตั้งอันสืบเนื่องมาจากพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และการที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้แล้ว การที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนานี้จำเป็นต้องเพิกถอนการเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ฯ และเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่เพื่อให้โอกาสพรรคการเมืองทุกพรรคส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งและให้ประชาชนมีโอกาสเลือกพรรคการเมืองและผู้แทนของตนอย่างเต็มที่เพื่อทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร

ประเด็นที่ ๒ การจัดการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถูกกล่าวหาว่าจัดकुหาลงคะแนนในลักษณะที่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหันหลังให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และประชาชน ทำให้การลงคะแนนไม่เป็นความลับตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม บัญญัติไว้

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกตั้งให้ใช้วิธีการลงคะแนนเสียงโดยตรงและลับ” วิธีการลงคะแนนเสียงเป็นวิธีการลับหรือไม่ ต้องพิจารณาจากวิธีการลงคะแนน กล่าวคือ ถ้าใช้วิธีการขานชื่อผู้เลือกตั้งให้ออกเสียงทีละคนไม่เป็นความลับ ถ้าให้ผู้ลงคะแนนลงชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือหรือมีการใส่ชื่อหรือเลขรหัสเฉพาะตัวของผู้ลงคะแนนเสียงลงในบัตรเลือกตั้ง หรือกระทำวิธีการอื่นใดให้ตรวจสอบได้ว่าบัตรเลือกตั้งฉบับใดเป็นของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งคนใด เช่นนี้ไม่เป็นความลับ การที่มีผู้ละเมิดแอบดูหรือใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพหรือส่องดูการทำกาบาทของผู้ใช้สิทธิบางรายได้นั้นเกิดขึ้นเพราะผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ระมัดระวังตนเอง เมื่อมีผู้สอดรู้สอดเห็นเช่นตัวอย่างในคำร้องและคำร้องเรียน เช่นนี้ เห็นว่าเป็นปัญหาด้านพฤติกรรมเฉพาะบุคคลมิใช่ปัญหาวิธีการลงคะแนนเสียงไม่เป็นวิธีลับ ดังนั้น การกาเครื่องหมายกาบาทลงในบัตรแล้วพับบัตรเลือกตั้งใส่ลงในหีบบัตรร่วมกับบัตรของผู้อื่นซึ่งไม่สามารถแสดงได้ว่า บัตรเลือกตั้งใดในหีบบัตรนั้นเป็นของผู้ใด ดังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้ทำนั้นถือได้ว่าเป็นวิธีการลงคะแนนเป็นความลับ

อนึ่ง หากมีการวินิจฉัยว่า วิธีการลงคะแนนเสียงไม่เป็นความลับ การลงคะแนนเสียงที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดขึ้นย่อมเสียไปและต้องจัดการให้มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งใหม่ ซึ่งการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งใหม่กับการจัดการเลือกตั้งใหม่เป็นคนละเรื่องกัน

ประเด็นที่ ๓ กรณีพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครทุกเขตทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนด

พิจารณาแล้วปรากฏจากคำชี้แจงและหลักฐานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า มีแต่คำกล่าวหาหรือร้องเรียนแต่ได้ทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว ยังไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว อีกทั้งข้ออ้างของผู้ร้องว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหา ก็ไม่เป็นความจริง นอกจากนี้ กรณีเป็นเรื่องความผิดเฉพาะพรรคโดยหลักการย่อมไม่สามารถทำให้การเลือกตั้งเสียไป ซึ่งจะกระทบกระเทือนพรรคที่มีได้เกี่ยวข้องด้วย ข้อสำคัญคือ กรณีมิได้เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับใดความีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วให้ยกคำร้องในประเด็นที่ ๓ นี้

ประเด็นที่ ๔ กรณีที่ร้องว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติ สั่งการ ออกประกาศ และออกคำสั่งในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศและรับรองผลการเลือกตั้งโดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมิได้มีการปรึกษาหารือกันโดยกรรมการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ และการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดโดยมติเอกฉันท์ ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๖) และขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรกลุ่มตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การลงมติ การสั่งการ การออกประกาศและการออกคำสั่งในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีการกระทำผิด ถ้าหากมีการกระทำโดยบกพร่องโดยขัดต่อกฎหมาย ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามควรแก่กรณี ทั้งทางการเมืองทางอาญา และทางแพ่ง และถ้าเป็นข้อที่ร้ายแรงถึงขนาดก็อาจทำให้หมดสิทธิหรือคำสั่งการนั้นเสียไปได้

โดยเป็นการเสียไปของมติหรือคำสั่งการเฉพาะเรื่องเฉพาะรายที่ขาดความสมบูรณ์ตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งสามารถกระทำซ้ำให้ถูกต้องสมบูรณ์ภายหลัง การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การทำงานภายในของคณะกรรมการ การเลือกตั้งที่กล่าวมานั้น ผู้ร้องมิได้แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นได้ว่า กรรมใดวาระใดมีผลให้การจัดการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ นั้นเสียไปทั้งระบบถึงขนาดต้องเพิกถอนการเลือกตั้งทั่วไป ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับผิดชอบ จึงยกคำร้องในประเด็นนี้เสีย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า (๑) การกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ตามประเด็นที่ ๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (๒) วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามประเด็นที่ ๒ มิได้ไม่เป็นวิธีลับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม (๓) ให้ยกคำร้องในประเด็นที่ ๓ และประเด็นที่ ๔ อย่างไรก็ตามเนื่องจากเมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ และการจัดการเลือกตั้งทั่วไปตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวแล้วได้ก่อให้เกิดผลการเลือกตั้งและสถานการณ์ทางการเมืองที่ขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในข้อที่ปรากฏในพระบรมราชโองการ ฯ ในการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ว่า “สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ” การที่จะดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองที่สืบเนื่องมาจากผลการเลือกตั้งเท่าที่กระทำมาแล้วให้กลับเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไปจากฐานของการเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ และการที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้แล้ว การที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนานี้จำเป็นต้องเพิกถอนการเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ฯ และเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่เพื่อให้โอกาสพรรคการเมืองทุกพรรคส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งและให้ประชาชนมีโอกาสเลือกพรรคการเมืองและผู้แทนของตนอย่างเต็มที่เพื่อทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น จึงวินิจฉัยให้เพิกถอนการเลือกตั้งที่ได้จัดการกระทำขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา

ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ โดยหรือกำหนดระยะเวลาของขั้นตอนต่าง ๆ กับพรรคการเมืองทุกพรรคที่ประสงค์จะส่งสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ